

УПРАВЛІННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Лівандовська О.А., асистентка

Миколаївський національний аграрний університет

<https://orcid.org/0000-0003-2676-8635>

Анотація. Післявоєнне відновлення України супроводжується значними викликами у сфері продовольчої безпеки, зокрема через руйнування аграрної інфраструктури, зменшення посівних площ та порушення логістичних ланцюгів. Управління забезпеченням продовольчої безпеки вимагає комплексного підходу, що включає державну підтримку, інноваційні технології та міжнародну співпрацю.

Ключові слова: продовольча безпека, післявоєнне відновлення, аграрна політика, управління, Україна.

Збройна агресія Російської Федерації проти України спричинила значні втрати в аграрному секторі, що негативно вплинуло на продовольчу безпеку країни. Відновлення аграрної інфраструктури та забезпечення населення якісними продуктами харчування є пріоритетними завданнями державної політики. У контексті повномасштабної війни в Україні проблема забезпечення продовольчої безпеки набула особливої актуальності. Вона виходить за межі лише аграрної політики і перетворюється на стратегічне завдання національного масштабу. За даними Глобального індексу продовольчої безпеки (Global Food Security Index), у 2022 році Україна опинилася на 71 позиції серед 113 країн, що свідчить про помітне погіршення ситуації внаслідок військових дій [6]. Основними негативними факторами стали зменшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, стрімке зростання цін на продукти харчування, порушення логістичних маршрутів та скорочення запасів стратегічних культур [4].

Збройна агресія Російської Федерації завдала масштабної шкоди аграрному сектору України. Постраждали великі площі орних земель, частина яких залишилася замінованою або технічно недоступною. Було зруйновано інфраструктуру зберігання (елеватори, склади), пошкоджено логістику, знищено агропереробні підприємства, що особливо відчутно вразило фермерські господарства. Найбільше постраждали сільськогосподарські угіддя у Донецькій, Луганській, Запорізькій, Київській, Одеській та навіть Львівській областях, де раніше спостерігався високий рівень самозабезпечення продовольством [4].

У відповідь на виклики війни держава посилила політику в напрямі продовольчої безпеки. Зокрема, було ухвалено низку стратегічних документів, серед яких – Стратегія продовольчої безпеки до 2030 року, що визначає пріоритети у відновленні й розвитку сільського господарства. Основними напрямками цієї політики стали фінансова підтримка аграріїв, впровадження

інноваційних агротехнологій, модернізація логістичної інфраструктури, а також активне залучення міжнародної технічної допомоги [3; 4]. Водночас держава акцентує увагу на розвитку малих і середніх фермерських господарств як основи стійкої продовольчої системи [5].

Варто відзначити важливу роль міжнародної співпраці у забезпеченні продовольчої стабільності України. Зокрема, Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (FAO), Європейський Союз, USAID та інші партнери реалізують проекти з надання гуманітарної та технічної допомоги українським аграріям. Це включає постачання насіння, добрив, техніки, а також фінансування проектів відновлення сільської інфраструктури. Міжнародні партнери також сприяють розробці систем оцінювання ризиків, цифровізації сільського господарства та гармонізації українських стандартів якості продукції з нормами ЄС.

Водночас не слід недооцінювати масштаб викликів, які постають перед агросектором у найближчі роки. Одним із ключових напрямів у забезпеченні продовольчої безпеки України залишається подолання актуальних викликів, що постали внаслідок повномасштабної збройної агресії. Серед них – насамперед проблема розмінування сільськогосподарських угідь, які виявилися забрудненими вибухонебезпечними предметами на значній території країни. За даними Мінреінтеграції, понад 470 тисяч гектарів сільськогосподарських земель потребують розмінування, що блокує доступ до використання орних площ і значно знижує потенціал сільськогосподарського виробництва [4].

Іншим критичним напрямом є відновлення зрошувальних систем, що мають ключове значення для стабільного врожаю в південних регіонах. Зруйновані чи пошкоджені насосні станції, канали та підземні водогони унеможливають стабільне водопостачання для посушливих регіонів, що безпосередньо впливає на врожайність і якість продукції [2; 4; 5].

Не менш важливою проблемою залишається обмежений доступ малих та середніх фермерських господарств до фінансових ресурсів. У період воєнного стану більшість банківських установ зменшили обсяги кредитування аграрного сектору, особливо на тимчасово деокупованих територіях. Як наслідок, фермери стикаються з труднощами у придбанні насіння, пального, техніки та засобів захисту рослин. Розширення програм державної підтримки, спрощення умов кредитування та впровадження гарантійних механізмів є необхідними кроками на шляху до фінансової стабілізації аграрного мікробізнесу [2; 5].

Попри зазначені труднощі, Україна має вагомі перспективи для створення модернізованої, інноваційної та стійкої аграрної системи. Поеднання державної політики, підтримки міжнародних партнерів і підприємницької ініціативи дозволяє поступово формувати умови для економічного зростання та продовольчої незалежності країни. Перехід до більш технологічного, екологічно безпечного і кліматично адаптованого агровиробництва не лише забезпечить продовольчі потреби внутрішнього ринку, але й зміцнить експортний потенціал України на глобальному рівні [1].

Післявоєнне відновлення України потребує нової моделі управління продовольчою безпекою, яка враховує як внутрішні потреби населення, так і

зовнішні виклики глобального характеру. Досвід останніх років чітко засвідчив, що ефективна система забезпечення продовольчої стабільності може функціонувати лише за умови поєднання зусиль держави, громадянського суспільства, аграрного бізнесу та міжнародних партнерів.

Забезпечення продовольчої безпеки в таких умовах має ґрунтуватися на комплексному підході: державна підтримка аграріїв, спрямована на збереження виробничого потенціалу, впровадження інноваційних агротехнологій, модернізація інфраструктури, диверсифікація постачання та зміцнення системи управління ризиками є критично важливими елементами стратегії.

Не менш важливою є активна міжнародна співпраця, що надає Україні змогу мобілізувати додаткові ресурси, відновити експортну спроможність та інтегруватися в глобальні продовольчі системи. Успішне відновлення агросектору – це не лише питання економіки, а й важливий чинник соціальної стабільності, регіонального розвитку та національної безпеки.

Тільки за умови скоординованого управління, системного бачення та послідовного впровадження реформ можливо досягти реального зміцнення продовольчої безпеки України, забезпечити продовольчу незалежність та створити передумови для сталого економічного зростання у післявоєнний період.

Список використаних джерел

1. Шевченко А.А., Петренко О.П., Іванюк Н.С. Продовольча безпека України в умовах війни та пріоритетні напрямки врегулювання її стану. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. С. 67–73.
2. Олійник Т., Жураковська А. АПК у забезпеченні продовольчої безпеки України як основа сталого розвитку. *Молодий вчений*. 2024. № 2 (126). С. 66–72.
3. Продовольча безпека України в умовах війни і післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри. Міжнародний форум: тези доповідей. Миколаїв: МНАУ, 2024. 336 с.
4. Клименко Н. Забезпечення продовольчої та екологічної безпеки на деокупованих територіях в умовах післявоєнного відновлення. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2023. № 320(4). С. 379–383.
5. Репозитарій Білоцерківського НАУ. URL: <https://rep.btsau.edu.ua/>
6. Global Food Security Index 2022. The Economist Intelligence Unit. URL: <https://impact.economist.com/sustainability/project/food-security-index>

Abstract. Ukraine's post-war recovery is accompanied by significant challenges in the area of food security, particularly due to the destruction of agricultural infrastructure, reduction of sown areas, and disruption of logistical supply chains. Effective management of food security requires a comprehensive approach that includes government support, innovative technologies, and international cooperation.

Keywords: food security, post-war recovery, agricultural policy, governance, Ukraine.